

Pedagoginės stažuotės modelio Lietuvoje įgyvendinimo galimybių vertinimo tyrimas

Tyrimo rezultatų pristatymas
2021 m. rugsėjo 8 d.

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

TURINYS

1. Tyrimo tikslas ir uždaviniai
2. Metodologija
3. Užsienio valstybių praktikos apžvalga
4. Alternatyvų analizės apžvalga
5. Išvados ir siūlymai

ĮVADAS

Tyrimo tikslas

Įvertinti pedagoginės stažuotės modelio alternatyvų taikymo Lietuvoje galimybes.

Tyrimo uždaviniai

1. Atlikti nacionalinių ir tarptautinių dokumentų, teisės aktų, susijusių su pedagogų stažuote ir jos įgyvendinimu, analizę.
2. Išanalizuoti pedagoginės stažuotės vykdymo užsienio šalyse patirtis.
3. Išnagrinėti ir įvertinti pedagoginės stažuotės modelio alternatyvas, kai stažuotė yra profesinio tobulėjimo kelio pradžia, o ją partnerystėje su kitomis švietimo įstaigomis koordinuoja:
 - a) nacionalinis koordinatorius (pvz., Švietimo, mokslo ir sporto ministerija ar Nacionalinė švietimo agentūra ir pan.);
 - b) aukštųjų mokyklų pedagogų rengimo centrai;
 - c) aukštosios mokyklos, įgyvendinančios pedagogų rengimo programas;
 - d) savivaldybė;
 - e) mokykla.

Kiekviena iš alternatyvų turėjo būti įvertinta finansiniu, vadybiniu, komunikaciniu, profesinių kompetencijų atitikimo nustatomoms pareigoms atlikti, lygių galimybių, regioninės politikos, pedagogų rengimo ir profesinio augimo aspektais.

4. Pateikti apibendrinančias išvadas dėl pedagoginės stažuotės modelio alternatyvų įgyvendinimo galimybių visoje Lietuvoje.

Pedagoginė stažuotė (pagal Pedagogų rengimo reglamentą) – vienerių metų trukmės **pradedančiojo pedagogo profesinės veiklos švietimo įstaigoje laikotarpis, skirtas plėtoti ir gilinti studijų metu įgytas kompetencijas darbo vietoje, sklandžiai integruotis į švietimo įstaigos bendruomenę gaunant tikslingą pagalbą**. Pedagoginė stažuotė pirmaisiais pedagogo profesinės veiklos metais yra profesinio augimo etapas, kuris **privalomas visiems, pradėjusiems dirbti švietimo įstaigoje**.

Taikyti metodai

TEISINIŲ DOKUMENTŲ ANALIZĖ

Metodas pasitelktas įvertinti kiekvienos iš alternatyvų reguliavimą ir teisinių pokyčių poreikį. Taip pat teisiniai dokumentai pasitękti užsienio šalių praktikos analizei.

ANTRINIŲ ŠALTINIŲ ANALIZĖ

Metodas pasitelktas užsienio šalių praktikos analizei. Atlikta bendra Europos valstybių pedagoginės stažuotės taikymo apžvalga ir detalesnė 5 šalių (Škotijos, Ispanijos, Kroatijos, Islandijos, Suomijos) pedagoginės stažuotės patirčių analizė.

ELEKTRONINĖ APKLAUSA

Metodas pasitelktas atlikti reprezentatyvią savivaldybių švietimo skyrių ir švietimo centrų apklausą (dėl didelio šių institucijų kiekio interviu metodas tam tikslui nėra pakankamas). Apklausta 91 įstaiga, užtikrintas 95 proc. pasikliautinis intervalas ir ne didesnė nei 4 proc. paklaida.

INTERVIU

Pusiau struktūruoti interviu atlikti su aukštųjų mokyklų, švietimo centrų atstovais, ugdymo įstaigų vadovais ir pedagogais, siekiant išsiaiškinti įvairių institucijų galimybes atlikti koordinavimo funkcijas. Viso interviu dalyvavo 12 asmenų.

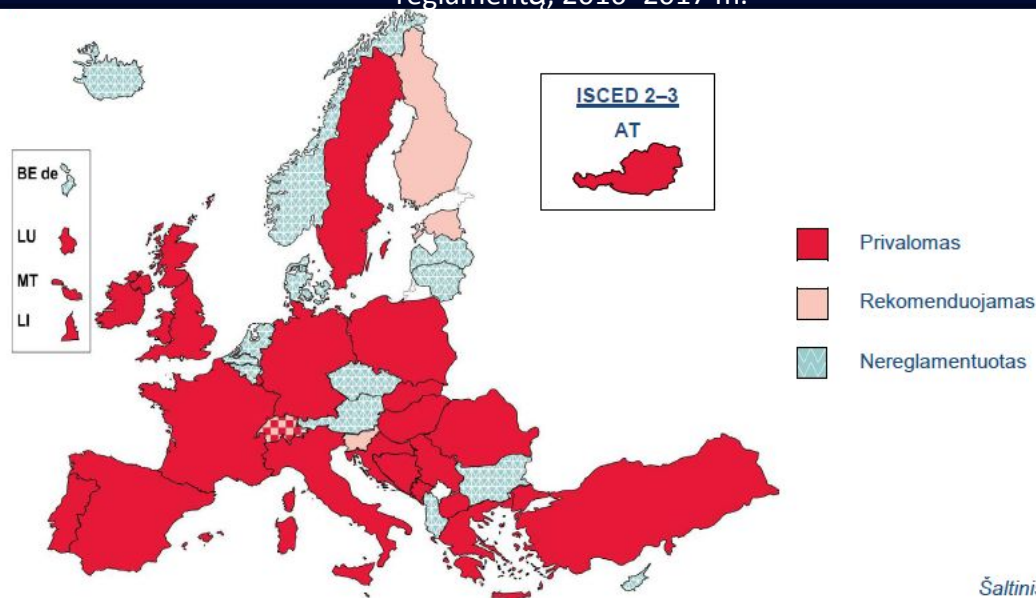
EKSPERTINIS VERTINIMAS

Metodas pasireiškia kaip tyrimą atliekančių ekspertų grupės sukauptos patirties panaudojimas teikiant bendras įžvalgas ir atliekant skirtingus vertinimus. Metodas skirtas interviu, apklausų ir alternatyvų analizės rezultatų apibendrinimui bei išvadų pateikimui.

Europoje daugumoje šalių pedagoginė stažuotė yra privaloma, tačiau dalyje šalių kvalifikacija gali būti įgyjama ir iki jos

1 paveikslas. Pedagoginės stažuotės statusas ir trukmė pradinio ir bendrojo vidurinio ugdymo lygmenyse (ISCED 1–3) pagal aukščiausio lygmens valdžios institucijų reglamentą, 2016–2017 m.

- Lietuvoje pedagoginė stažuotė įteisinta 2018 m. (Pedagogų rengimo reglamentas);
- **Pedagoginė stažuotė daugumoje valstybių vykdoma pirmuosius metus (12 mėnesių)**, tačiau yra išimčių, kai stažuotė vykdoma ir 36 mėnesius (pavyzdžiui, Airijoje, Lichtenšteine);
- **Mažiau nei pusėje Europos valstybių užtenka baigti tik studijas norint įgyti pedagogo kvalifikaciją** – kitur reikalinga išlaikyti papildomus egzaminus, konkursus ar sėkmingai atlikti pedagoginę stažuotę.

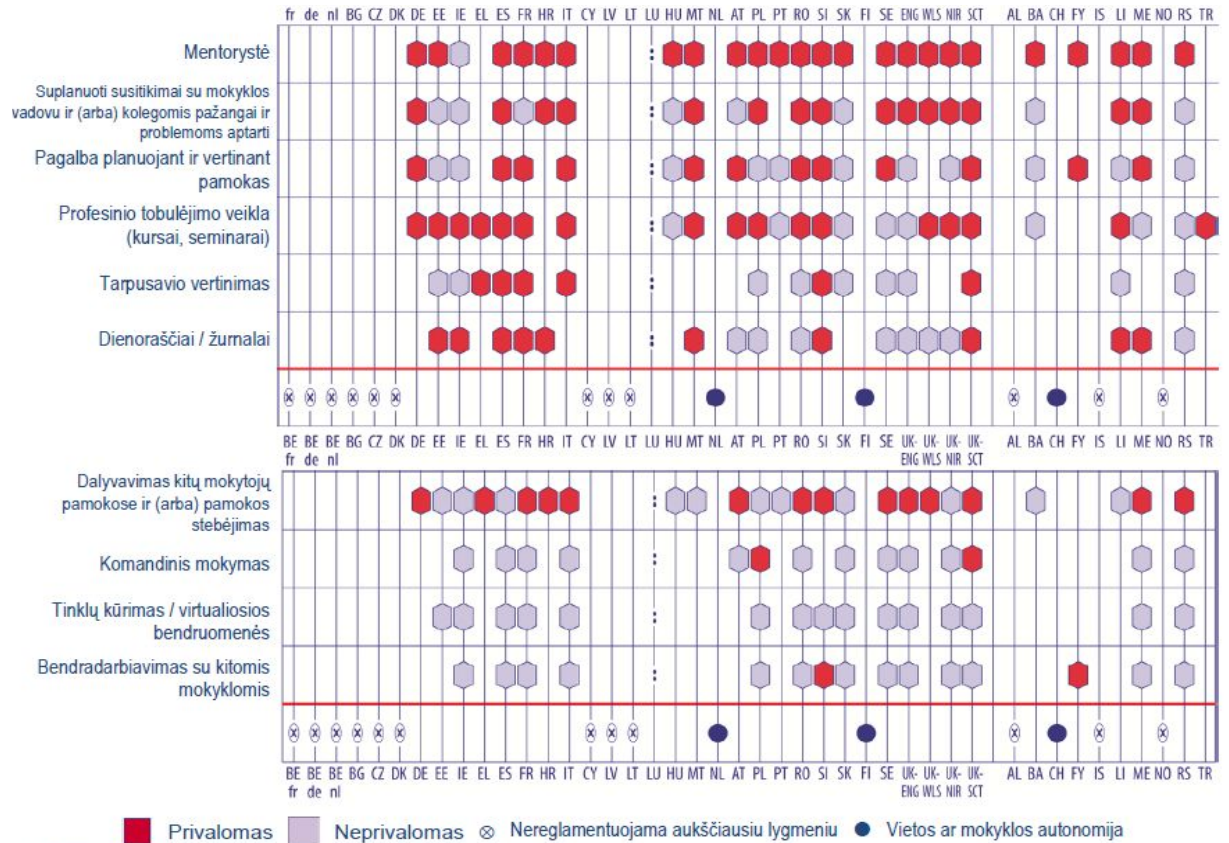
	BE fr	BE de	BE nl	BG	CZ	DK	DE	EE	IE	EL	ES	FR	HR	IT	CY
Trukmė mėnesiais	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	⊗	12–24	12	36	4	3–12	12	12	12	⊗
	LV	LT	LU	HU	MT	NL	AT	PL	PT	RO	SI	SK	FI	SE	
Trukmė mėnesiais	⊗	⊗	36	24	24	●	12	9	12	12	10	12	●	12	
	UK-ENG	UK-WLS	UK-NIR	UK-SCT		AL	BA	CH	FY	IS	LI	ME	NO	RS	TR
Trukmė mėnesiais	12	12	12	12		⊗	12	12–24	12	⊗	36	12	⊗	12	12

⊗ Neregamentuojama aukščiausiu lygmeniu ● Mokyklos autonomija

Šaltinis: Eurydice, Mokytojo karjera Europoje: galimybės tapti mokytoju, karjeros raida ir parama (2018)

Dažniausiai į pedagogines stažuotes įtraukiamos tokios veiklos kaip mentorystė, profesinio tobulėjimo veiklos, susitikimai su mokyklos vadovais bei pagalbos planuojant ir vertinant pamokas teikimas.

1 paveikslas. Pedagoginių stažuočių paramos rūšys Europos valstybėse, 2016-2017 m.

Šaltinis: Eurydice, Mokytojo karjera Europoje: galimybės tapti mokytoju, karjeros raida ir parama (2018)

- Lietuvoje įgyvendintame pilotiniame projekte buvo taikomos ir dažniausiai Europoje taikomos paramos rūšys.
- Taip pat taikomi tokie paramos mokytojui būdai kaip bendradarbiavimo tinklų kūrimas, komandinis mokymas, bendradarbiavimas su kitomis mokyklomis ir kt.

Užsienio valstybių pedagoginės stažuotės įgyvendinimo analizė atskleidė, kad egzistuoja įvairūs koordinavimo modeliai, priklausomi nuo šalies konteksto – tiek centralizuoti, tiek decentralizuoti, įprastai finansuojami iš valstybės biudžeto

Šalis	Stažuotės forma	Stažuotojų dalyviai	Stažuotės koordinatoriai	Finansavimo mechanizmas
Škotija	Vykdoma po studijų (metai po studijų baigimo)	<ul style="list-style-type: none"> • Stažuotojas • Mentorius • Mokyklos direktorius • Mokykla • Savivaldybės atstovas • Škotijos bendrojo ugdymo taryba 	Škotijos bendrojo ugdymo taryba (nacionalinis lygmuo)	Stažuotė finansuojama iš valstybės biudžeto , o finansavimo mechanizmas koordinuojamas nacionaliniu mastu Škotijos mokytojų derybų komiteto, kurį sudaro Škotijos vyriausybės atstovai, Škotijos savivaldybių institucijos atstovai ir mokytojų taryba
Ispanija	Vykdoma po studijų (3 – 12 mėn. po studijų baigimo)	<ul style="list-style-type: none"> • Stažuotojas • Mentorius • Nacionalinis švietimo vertinimo institutas 	Pedagoginių stažuotojų įgyvendinimą organizuoja Ispanijos autonominės srities švietimo skyrius (regioninis lygmuo)	Stažuotės finansuojamos iš kiekvieno Ispanijos autonominio regiono biudžeto
Kroatija	Vykdoma po studijų (metai po studijų baigimo)	<ul style="list-style-type: none"> • Stažuotojas • Mentorius • Mokykla • Bendradarbiaujantis ekspertas • Stažuotės komitetas • Nacionalinė švietimo agentūra 	Stažuotės programa vykdoma remiantis Švietimo ir sporto ministerijos priimta stažuotojų programa, koordinuoja nacionalinė Švietimo ir mokytojų rengimo agentūra.	Kroatijoje sprendimai dėl pradinio, pagrindinio ir vidurinio valstybinių ugdymo įstaigų mokytojų atlyginimo dydžio priimami centrinio lygmeniu , o priešmokyklinio ugdymo srityje sprendimai priimami savivaldybės lygmeniu , tačiau finansavimo šaltinis – valstybės biudžetas.
Islandija	Integruota į studijas	<ul style="list-style-type: none"> • Stažuotojas • Mentorius • Mokyklos administracija • Universitetas • Savivaldybė • Islandijos mokytojų asociacija • Švietimo, mokslo ir kultūros ministerija 	Universitetas ir mokykla	Stažuotė finansuojama iš valstybės biudžeto. Taip pat papildomai gali būti skiriamos įvairios tiek valstybinės, tiek privačių rėmėjų stipendijos, dotacijos studentams ir mentoriams
Suomija	Integruota į studijas	<ul style="list-style-type: none"> • Praktikantas • Mentorius • Universiteto dėstytojas • Mokytojų rengimo skyrius 	Universitetai	Finansavimas vykdomas iš valstybės biudžeto bei valdomas nacionaliniu mastu Švietimo ir Kultūros ministerijos

Šaltinis: sudaryta Tyrimo vykdytojo

ŠVIETIMO,
MOKSLO
IR SPORTO
MINISTERIJA

NACIONALINĖ
ŠVIETIMO
AGENTŪRA

Kuriame
Lietuvos ateitį
2014–2020 metų
Europos Sąjungos
fondų investicijų
veiksmų programa

SMART
CONTINENT | SC

Įvertintos keturios alternatyvos koordinavimo aspektu, bet aprašytos ir kitų stažuotės dalyvių galimos funkcijos

Vertinamos alternatyvos

1.

Nacionalinio lygmens institucijos koordinuojama pedagoginė stažuotė

2.

Aukštųjų mokyklų ir pedagogų rengimo centrų koordinuojama pedagoginė stažuotė

3.

Pedagoginė stažuotė koordinuojama savivaldybės ir švietimo centrų

4.

Mokyklos koordinuojama pedagoginė stažuotė

• Stažuotojas	Stažuotės dalyviai alternatyvose
• Mentorius	
• Ugdymo įstaigos administracija	
• Aukštoji mokykla, pedagogų rengimo centrai	
• Švietimo centrai	
• Savivaldybės	
• Nacionalinė švietimo agentūra	
• ŠMSM	

Vertinant, kaip institucijos galėtų prisiimti koordinatoriaus funkcijas, priskiriamos su stažuočių registravimu, organizavimu, mokymų organizavimu ir kitomis atsakomybėmis susijusios funkcijos

Pagrindinės koordinatoriui priskiriamos funkcijos vertinant alternatyvas

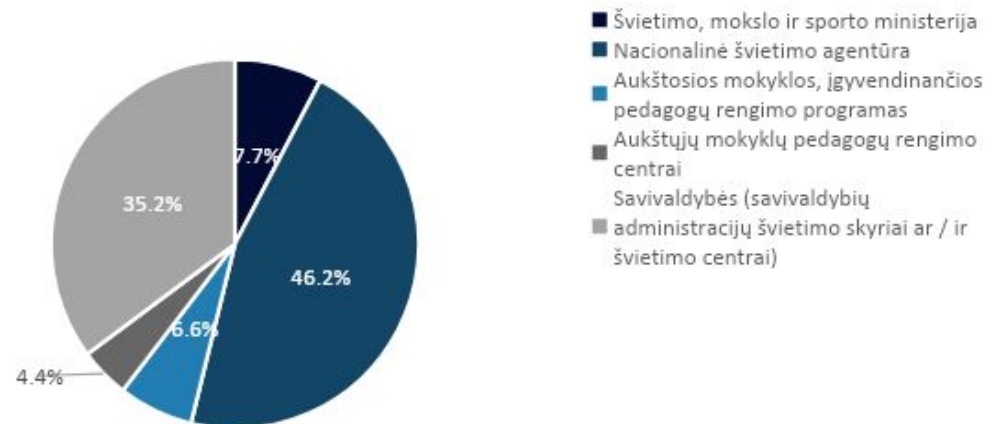
- Valdo pedagogų registrą (arba turi prieigą)
- Registruoja stažuotojus
- Inicijuoja, organizuoja, koordinuoja stažuotes, skatina pratęsti nutrauktas stažuotes ir suranda kitą tinkamą ugdymo įstaigą
- Bendradarbiaujant su universitetais supažindintų stažuotės dalyvių su stažuotės tvarka ir kita informacija
- Organizuoja mokymus stažuotojams ir mentoriams
- Organizuoja užsienio stažuotes mentoriams
- Informuoja stažuotojus apie jų įsipareigojimus stažuotės metu, gina jų interesus bei konsultuoja mentorių ir ugdymo įstaigos administraciją
- Atlieka stažuotės stebėseną ir kokybės vertinimą
- Organizuoja refleksijas

Visose alternatyvose stažuotės stebėsenos, kokybės vertinimo ir refleksijų organizavimo funkcijos priskiriamos nacionalinio lygmens institucijai dėl poreikio atlikti centralizuotą stebėseną.

Apklausoje dalyvavę savivaldybių ir švietimo centrų atstovai nurodė, kad labiausiai pageidaujamas stažuočių koordinatorius būtų NŠA

- **46,2 proc. respondentų nurodė, kad už koordinavimą turėtų būti atsakinga NŠA, o už savivaldybes pasisakė 35,2 proc.;**
- vykdytose stažuočių dalyvių supervizijose dėl galimo stažuočių modelio **buvo išreikštas bendras pritarimas dėl NŠA kaip pagrindinio koordinatoriaus.**

1 paveikslas. paveikslas. Kaip manote, kuri institucija / institucijos turėtų būti atsakingos už pedagoginių stažuočių modelio koordinavimą, jeigu modelis būtų įgyvendinamas nacionaliniu mastu? (n = 91)

Šaltinis: Tyrimo vykdytojo atlikta apklausa

Nacionalinio koordinatoriaus funkcijas priskirti būtų siūloma NŠA, kuri jau įgyvendina panašaus pobūdžio veiklas (susijusias su įvairių projektų koordinavimu, pedagogų kvalifikacijos kėlimu)

ŠMSM būtų suteiktos atsakomybės nustatyti finansavimo stažuotės dalyviams sąlygas, stebėti, kaip šios lėšos panaudojamos ir koreguoti pedagoginės stažuotės reglamentavimą pagal poreikį, o NŠA būtų suteiktos koordinatoriaus funkcijos.

Teisinis vertinimas

- Būtų reikalingi nežymūs pokyčiai LR švietimo įstatyme, Pedagogų rengimo reglamente, NŠA nuostatuose.

Finansavimo vertinimas

- **Finansuojama iš valstybės biudžeto, skiriant kiekvienam stažuotojui vienodą fiksuotą sumą**, kuri nepriklauso nuo pasirinktos mokyklos ar savivaldybės (tačiau gali skirtis priklausomai nuo krūvio).
- Į šį krepšelį galėtų įeiti išlaidos mokymams, konferencijoms, kitoms kompetencijos tobulinimo veikloms. O **iš ugdymo lėšų** – krepšelio numatomos **išlaidos stažuotojo atlygiui**.
- Stažuotės **krepšelis turėtų** būti skirtas kiekvienam stažuotojui ir **sekti paskui jį į bet kokią pasirinktą ugdymo įstaigą**.
- **Pasirinkusiems stažuotis ir pasilikti dirbti savivaldybėje, kurioje itin trūksta tam tikrų dalykų mokytojų, galima skirti papildomą išmoką / stipendiją iš savivaldybės biudžeto.**

Centralizuotas koordinavimas galėtų sukurti papildomos administracinės naštos, tačiau atsižvelgiant į stažuotojų strautus ji nebūtų itin ženkli

Vadybinių, organizacinių aspektų vertinimas

- Siekiant įgyvendinti koordinatoriaus funkcijas, **NŠA būtų reikalingi papildomi žmogiškieji ir finansiniai resursai.** Preliminariu vertinimu – 1-2 papildomi etatai.
- **Alternatyvoje savivaldos vaidmuo minimalus** – priskiriamos tik problemų sprendimo ir bendradarbiavimo su nacionaliniu koordinatoriumi funkcijos, sprendžiant kylančias problemas.
- Sklandžiam stažuočių organizavimui **reikalingas tinkamai veikiantis pedagogų registras** su nuolat atnaujinama informacija (galioja visų alternatyvų atveju);
- **Matomas poreikis sukurti bendrą virtualią sistemą**, kuria galėtų naudotis visi stažuočių dalyviai. Sistema **palengvintų ir NŠA stebėsenos funkcijų atlikimą.**

Komunikacijos vertinimas

- **NŠA surinktų registre esančius duomenis ir pagal turimą informaciją kviestų stažuočių dalyvius.** Registruotis galėtų tiek mokyklos, tiek patys stažuotojai.
- **NŠA informuotų stažuotojus apie mokyklas, kurios išreiškė poreikį turėti stažuotojų.** Į NŠA galėtų kreiptis ir stažuotojai, kurie nutraukė stažuotes įstaigoje.
- **Aukštosios mokyklos tiesiogiai komunikuoja su stažuotojais perduodami naujausią didaktinę ir kitokią informaciją.**

Nacionalinio koordinatoriaus modelis palankus komunikacijos, kompetencijų atitikimo, lygių galimybių, regioninės politikos atžvilgiu

Atitikimas lygių galimybių, darnaus vystymosi ir nediskriminavimo principams

- Visų alternatyvų atveju nebūtų numatyti apribojimai lyties, amžiaus ar kitais atžvilgiais, būtų remiamasi tik formaliais kriterijais.
- **Nacionalinio koordinatoriaus alternatyva galėtų geriausiai užtikrinti nediskriminavimo principus dėl nešališkumo.**

Kompetencijų atitikimo ir poreikio vertinimas

- Stažuotės organizatorių ir vykdytojų **funkcijos paskirstytos taip, kad geriausiai atitiktų jų turimas kompetencijas.**
- Organizatorius **NŠA** pilotinio projekto metu **atliks pagrindinio koordinatoriaus vaidmenį**

Atitikimas šalies regioninei politikai

- Nacionalinio pedagoginių stažuočių koordinatoriaus **privalumas, jog matomas visų regionų švietimo politikos įgyvendinimo lygis**, taip užtikrinant, kad būtų prireikus teikiama reikalinga pagalba.
- Nacionalinis koordinatorius, matydamas savivaldybių netolygumus **gali spręsti ar pasiūlyti sprendimo būdų savivaldybėms, užtikrinant tolygią regioninę plėtrą.**

Didžiausi nacionalinio koordinatoriaus privalumai susiję su vieninga stažuotės samprata, komunikacija, finansavimu, vienodomis sąlygomis stažuotojams

Privalumai

- Centralizuota prieiga prie pedagogų registro ir duomenų, susijusių su stažuotojais
- Išlaikoma vieninga pedagoginės stažuotės samprata
- Galima nuosekli ir vieninga komunikacija
- Užtikrinamas horizontaliųjų principų laikymasis
- Alternatyvai įgyvendinti nereikėtų reikšmingų teisinio reglamentavimo pokyčių
- Centralizuotai valdomos lėšos (skirstoma pagal vieningą aprašą, skaidriau, nuosekliau)
- Vienodų sąlygų sudarymas visiems, mažesnė diskriminavimo tikimybė
- Centralizuota paskatų sistema spręsti mokytojų trūkumo problemas
- Prasmingai papildytų kitas nacionaliniu lygmeniu koordinuojamas iniciatyvas, skirtas naujiems / dirbantiems švietimo įstaigų vadovams ir kt.

Trūkumai

- Dėl biurokratinio mechanizmo (valdomo „iš viršaus“) išskylanti rizika dėl pernelyg didelio formalizavimo, mažesnio stažuotės poveikio mokyklos bendruomenės kultūrai
- Mažesnės galimybės atsižvelgti į individualius stažuotojų poreikius
- Tikėtinas žmogiškųjų ir finansinių išteklių trūkumas numatytoms funkcijoms įgyvendinti
- Tikėtinas mažesnis pedagoginės stažuotės žinomumas tarp vietinės valdžios atstovų

Aukštosios mokyklos ir pedagogų rengimo centrai galėtų gauti tikslinį finansavimą stažuotės koordinavimui. **Tai** viena iš sąlygų siekiant sudaryti palankias sąlygas aukštosioms mokykloms prisiimti koordinavimo įsipareigojimus

Alternatyva padėtų užtikrinti studijų ir profesinės veiklos tęstinumą, kad papildomos dalykinės ir didaktinės kompetencijos būtų įgyjamos aukštosiose mokyklose ne tik studijų metu, bet ir po jų.

Teisinis vertinimas

- Būtų reikalingi nežymūs pakeitimai LR švietimo įstatyme, Pedagogų rengimo reglamente, LR mokslo ir studijų įstatyme.

Finansavimo vertinimas

- Studijų krepšelis panaudojamos studijų procese (pedagogo kvalifikacijai įgyti).
- **Finansavimas** koordinavimui galėtų būti **skiriamas iš valstybės biudžeto tikslinio finansavimo forma pagal atskirą ŠMSM finansavimo priemonę ir patvirtintą tvarką.**
- Aukštosios mokyklos, suformavusios stažuotojų grupę, turėtų teikti paraišką ŠMSM ir gauti finansavimą.
- Gautas lėšas aukštosios mokyklos administruoja nustatyta tvarka – mokymams, stažuočių vadovams, mentoriams. Už lėšų panaudojimą atsiskaito ŠMSM.

Vadybiniu atžvilgiu modelis būtų efektyvus ir nesukeltų reikšmingos papildomos administracinės naštos

Vadybinių, organizacinių aspektų vertinimas

- Administracinių, koordinavimo funkcijų prisiėmimo galimybei pritarė dauguma interviu dalyvavusių aukštųjų mokyklų atstovų.
- Toks modelis galėtų padėti sutaupyti lėšų.
- Aukštųjų mokyklų priskyrimas turėtų būti laisvas
- Aukštųjų mokyklų vaidmuo itin svarbus stažuotojui padedant jaustis savarankiškai ugdymo įstaigoje ir taikyti inovacijas
- Stebėseną atliktų NŠA.

Komunikacijos vertinimas

- Universitetai palaiko ir plėtoja ryšius su mokyklomis
- Apie pedagoginių stažuočių įgyvendinimą informuoja savo absolventus, partneres mokyklas
- Atsižvelgdamos į absolventų pageidavimus, **aukštosios mokyklos per karjeros (praktikų, stažuočių) centrus gali kontaktuoti su ugdymo įstaigomis** ir susidaryti susitarimus dėl stažuočių
- **Aukštosios mokyklos**, koordinuojančios pedagogines stažuotes, **turėtų suplanuoti ir įgyvendinti komunikacijos ir rinkodaros veiklas**, kad pritrauktų savo ir kitų aukštųjų mokyklų absolventus, pradėjusius dirbti mokykloje, į savo centrą pedagoginių stažuočių įgyvendinimui.
- Stažuotojai galėtų kreiptis į universitetų atstovus kilus sunkumams ar konfliktams

Glaudus aukštųjų mokyklų ir ugdymo įstaigų bendradarbiavimas užtikrintą efektyvią komunikaciją, o aukštos aukštųjų mokyklų specialistų kompetencijos – stažuočių kokybę

Atitikimas lygių galimybių, darnaus vystymosi ir nediskriminavimo principams

- **Visų alternatyvų atveju nei teisės aktuose, nei kituose dokumentuose nebūtų numatyti apribojimai lyties, amžiaus ar kitais atžvilgiais.**
- **Būtų remiamasi tik formaliais kriterijais, taikomais stažuotojams,** tokiais kaip įgyta pedagogo kvalifikacija aukštojo mokslo įstaigoje, nedalyvavimas tokioje programoje anksčiau ir kt.

Atitikimas šalies regioninei politikai

- **Pedagginės stažuotės būtų įgyvendinamos visuose regionuose, priklausomai nuo pradedančiųjų pedagogų pasirinkimų** (mokyklos – darbo vietos, aukštosios mokyklos – stažuotės koordinatoriaus).
- Svarbu užtikrinti švietimo paslaugų visuotinį pasiekiamumą, vietinių (regioninių) bendradarbiavimo tinklų vystymą ir palaikymą.
- **Reikėtų sudaryti sąlygas aukštosioms mokykloms rinkti informaciją apie savivaldybių situaciją** ir planuoti stažuotojų paskirstymą regionų mastu.

Kompetencijų atitikimo ir poreikio vertinimas

- Turinio atžvilgiu aukštosios mokyklos yra vienos kompetentingiausių stažuotėje dalyvaujančių institucijų.
- Pačių aukštųjų mokyklų atstovų vertinimu, jiems gali pritrūkti administracinių, vadybinių kompetencijų ir žmogiškųjų išteklių.

Aukštųjų mokyklų koordinavimas galėtų atnešti į ugdymo įstaigas daugiau inovacijų ir paskatinti teorinės ir praktinės patirties keitimąsi tarp stažuotojų, ugdymo įstaigų bendruomenės ir aukštųjų mokyklų dėstytojų / specialistų

Privalumai

- Geresnės galimybės realizuoti kompetencijas, įgytas studijų metu.
- Būtų užtikrinamas nuoseklus pedagogų profesinis augimas, susiejantis studijas ir pedagoginės veiklos pradžią
- Praktinių ir teorinių patirčių keitimasis tarp aukštųjų mokyklų ir stažuotojų bei mentorių
- Pedagoginės stažuotės koordinavimas aukštosioms mokykloms būtų didesnė galimybė priartėti prie praktikos, gauti tiesioginį grįžtamąjį ryšį, išsamią absolventų karjeros stebėseną
- Koordinuojant stažuotę pratęsimi ryšiai, kurie svarbūs bendradarbiavimui ir stažuotės sėkmei (aukštųjų mokyklų dėstytojai, baigiamųjų darbų vadovai pažįsta stažuotojus, turi galimybę modeliuoti stažuotės organizavimą pagal konkrečius poreikius)

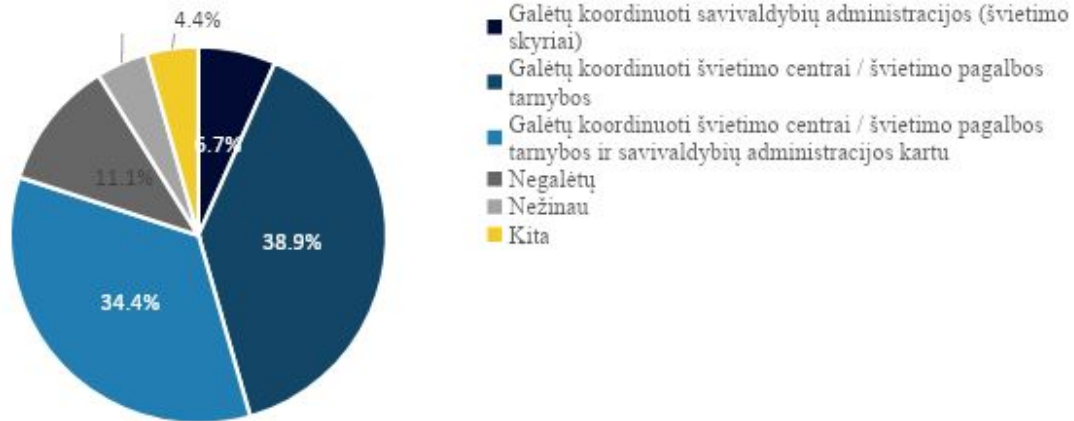

Trūkumai

- Mažesnės galimybės spręsti visos Lietuvos pedagogų trūkumo problemas, nes būtų matoma situacija tik atskirose aukštosiose mokyklose, tai lemtų ir mažiau efektyvų pedagogų paskirstymą
- Kiltų rizikų dėl nelygių sąlygų ir skirtingos stažuotės sampratos tarp aukštųjų mokyklų
- Nebūtų vieningos komunikacijos, aukštosios mokyklos įgyvendintų atskiras komunikacines priemones stažuotojams pritraukti

Savivaldybių švietimo skyriams galėtų būti numatytas minimalus vaidmuo koordinavimo procesuose

1 paveikslas. Kaip manote, ar savivaldybės (jų administracijos arba švietimo centrai) galėtų koordinuoti ir organizuoti pedagoginių stažuočių įgyvendinimą? (n = 90)

Absoliuti dauguma (73,3 proc.) respondentų nurodė, kad **savivaldybėse už koordinimą galėtų būti atsakingi tik švietimo centrai arba švietimo centrai kartu su savivaldybių švietimo skyriais**, tad nematoma galimybių perduoti koordinavimo tik švietimo skyriams.

Saltinis: Tyrimo vykdytojo atlikta apklausa

Savivaldybėse geriausiai koordinatoriaus funkcijas galėtų įgyvendinti švietimo centrai

Švietimo centrų funkcijos yra glaudžiai susijusios su pradedančiųjų pedagogų kuravimu, veiklų organizavimu, sukaupta ilgametė patirtis šiose veiklose. Taip pat švietimo centrų darbuotojai gerai pažįsta kiekvienos mokyklos kontekstą, gali greitai spręsti ugdymo įstaigose kylančias problemas, galėtų prisidėti padedant išsirinkti mentorių.

Teisinis vertinimas

- Būtų reikalingi reikšmingi pakeitimai LR švietimo įstatyme, LR vietos savivaldos įstatyme, Pedagogų rengimo reglamente, savivaldai įvedant naujas funkcijas, kurios iki šiol nebuvo reglamentuotos.

Finansavimo vertinimas

- Šioje alternatyvoje finansavimas pedagoginėms stažuotėms būtų skirstomas iš savivaldybės biudžeto, o lėšas savivaldybės gautų iš valstybės biudžeto, kadangi valstybė šiuo metu jau skiria lėšas pedagogų kvalifikacijai tobulinti;
- Reikėtų atsižvelgti į tai, kad naujiems mokytojams ir taip priklauso švietimo centrų paslaugos, kurios jau apmokamos krepšeliu, tenkančiu mokykloms. Tad reikėtų aiškiai atskirti ir skirti finansavimą tik dėl papildomų švietimo centrų funkcijų;
- savivaldybės galėtų skirti papildomas lėšas pagal savo nuožiūrą ir matomą poreikį, tačiau tai priklausytų nuo jų valdomų resursų. Pastebimas nedidelis suinteresuotumas finansuoti stažuotes iš savivaldos lėšų.

Švietimo centrai galėtų efektyviai komunikuoti dėl glaudžių kontaktų su ugdymo įstaigomis

Vadybinių, organizacinių aspektų vertinimas

- Švietimo centrų specialistai šiame modelyje tampa atsakingais tiek už stažuočių inicijavimą, kontaktuojant su aukštojo mokslo įstaigomis, tiek už stažuočių įgyvendinimo eigos priežiūrą, mokymų ir kitų kvalifikacijos tobulinimo veiklų organizavimą.
- Atsižvelgiant į itin ribotus švietimo centrų žmogiškuosius išteklius siūloma atsakomybėmis dalintis su savivaldybių švietimo skyriais.
- Atsakomybių išsidalinimas tarp daugybės institucijų vertintinas kaip mažiau efektyvus lyginant su labiau centralizuotomis alternatyvomis.

Komunikacijos vertinimas

- **Švietimo centrų specialistai**, turėdami prieigą prie pedagogų registro, **galėtų susisiekti su potencialiais stažuotojais.** Jiems galėtų pasiūlyti konkrečią ugdymo įstaigą ir numatyti finansines sąlygas.
- **Būsiami stažuotojai galėtų patys kreiptis į švietimo centrus, kad jiems padėtų surasti tinkamą ugdymo įstaigą.** Savo ruožtu švietimo centrai kreipiasi į ugdymo įstaigas, kad surastų mentorių ir į aukštojo mokslo įstaigas dėl stažuotės vadovo paskyrimo.
- Švietimo centrai, kartu su universitetais, suorganizuoja įvadinį renginį stažuotojams, mentoriams ir stažuotės vadovams. Švietimo centrai gali komunikuoti su kitų švietimo centrų atstovais, kai toje savivaldybėje trūksta tam tikro dalyko mentorių ir sudaryti bendradarbiavimo sutartis.

Švietimo centrai galėtų efektyviai komunikuoti, spręsti kylančias problemas ir veikti kaip kompetentingi tarpininkai

Atitikimas lygių galimybių, darnaus vystymosi ir nediskriminavimo principams

- Švietimo centrų specialistai artimiau gali stebėti situaciją ir tikėtina, kad jau turi glaudžius kontaktus su ugdymo įstaigų administracijomis.

Kompetencijų atitikimo ir poreikio vertinimas

- Kaip parodė apklausos rezultatai, **švietimo centrai yra sukaupę pakankamas kompetencijas pedagoginės stažuotei koordinuoti, nes įgyvendina veiklas, projektus, skirtus kvalifikacijos tobulinimui**, pavyzdžiui, „Lyderių laikas 3“, ERASMUS projektai ir kt.
- Savivaldybėms svarbu skirti papildomų finansinių, žmogiškųjų išteklių pagal poreikį.

Atitikimas šalies regioninei politikai

- **Pedagoginių stažuočių įgyvendinimas turėtų būti labiau susietas su mokyklų tinklų optimizavimo sprendimais**, administruojamais savivaldybių lygmeniu.
- **Kiekviena savivaldybė iš arti mato savo regionines švietimo sistemos problemas ir greičiausiai gali jas spręsti**, gali padėti kelioms mokyklos bendradarbiauti ir palaikyti ryšius pedagoginės stažuotės klausimais, **skirti pedagogams paskatas ten, kur jų trūksta.**

Savivaldybių koordinuojamas pedagoginių stažuotių modelis gali tapti fragmentiškas, reikalingi reikšmingi teisiniai pokyčiai, tačiau atsirastų didelės galimybės atsižvelgti į individualius stažuotojų poreikius

Privalumai

- Didesnės galimybės atsižvelgti į individualius stažuotojų poreikius
- Didesnės galimybės spręsti konfliktus ar problemas dėl glaudžios komunikacijos tarp švietimo specialistų ir ugdymo įstaigų administracijos
- Švietimo centrai jau įgyvendina pedagogų kvalifikacijos tobulinimo veiklas ir žvelgia palankiai į koordinatoriaus funkcijos prisiėmimą (jeigu būtų suteikiami papildomi finansiniai ir žmogiškieji resursai)
- Būtų užtikrinama platesnė pedagoginių stažuotių sklaida (didesnis žinomumas tarp vietinės valdžios įstaigų)

Trūkumai

- Nebūtų centralizuotos institucijos, valdančios ir naudojančios pedagogų registro duomenis, kiekviena savivaldybė turėtų prieigą prie informacijos atskirai
- Mažesnės galimybės spręsti visos Lietuvos pedagogų trūkumo problemas, nes būtų matoma situacija tik konkrečioje savivaldybėje
- Kiltų rizikų dėl nelygių sąlygų stažuotojams ir skirtingos stažuotės sampratos tarp savivaldybių
- Nebūtų nuoseklios komunikacijos
- Ne visose savivaldybėse veikia švietimo centrai
- Sistema galėtų tapti itin fragmentiška ir administracine prasme neefektyvi, atsižvelgiant į tai, kad ne kiekvienais metais ir ne kiekvienoje savivaldybėje nauji stažuotojai atvyksta dirbti
- Atsižvelgiant į tolimesnę politinę perspektyvą, numatomas mažesnis šio modelio stabilumas (jeigu būtų stambinamas švietimo centrų tinklas)
- Didelis teisiųjų pokyčių poreikis

Ugdymo įstaigų kaip koordinatoriaus alternatyva gali būti nepalanki dėl teisinių pokyčių, tačiau atskiroms savivaldybėms sudaro daugiau galimybių taikyti individualias paskatas finansavimo atžvilgiu

Pedagginės stažuotės itin priklausytų nuo kiekvienos ugdymo įstaigos administracijos gebėjimų ir galimybių, turimo kontaktinio ugdymo įstaigų ir aukštųjų mokyklų tinklo.

Teisinis vertinimas

- Būtų reikalingi reikšmingi pokyčiai LR švietimo įstatyme ir pedagogų rengimo reglamente.

Finansavimo vertinimas

- **Valstybė paskirsto savivaldybėms finansavimą stažuočių įgyvendinimui (mentorių atlygiui, mokymams, išvykoms ir kt.), o šias lėšas savo ruožtu paskirsto savivaldybės mokykloms**, kurios ir atsiskaito savivaldybėms už lėšų panaudojimą.
- Ugdymo įstaigos viduje administracija atitinkamai paskirsto lėšas pagal numatytus jų panaudojimo tikslus.
- Galimas ir tiesioginis savivaldybių finansavimas mokykloms, tačiau šiems papildomiems įsipareigojimams įgyvendinti savivaldybėms bus reikalingas papildomas finansavimas, kurio poreikis gali būti itin skirtingas
- **Savivaldybėms prisiimant finansavimo atsakomybę stažuotojų atlyginimai būtų mokami kaip ir kitiems pedagogams ar mokyklos darbuotojams**

Ugdymo įstaigų koordinuojamo modelio privalumas – didelės galimybės atsižvelgti į kiekvieno stažuotojo poreikius, tačiau galimai būtų susiduriama su organizavimo ir koordinavimo efektyvumo trūkumais

Vadybinių, organizacinių aspektų vertinimas

- **Stažuočių sėkmė labiausiai priklauso nuo ugdymo įstaigų administracijų kompetencijų ir iniciatyvos.** Kyla rizika, kad didžiųjų miestų mokyklų administracijos galimai galės pasiūlyti daugiau galimybių tobulinti savo kvalifikaciją ir kompetencijas nei regioninių, mažųjų savivaldybių mokyklos.
- **Atsižvelgiant į tai, kad kai kurios mokyklos yra valdomos neefektyviai** (turi mažiau nei 200 mokinių ir gali ateityje būti panaikintos optimizuojant mokyklų tinklą), **reikėtų įvesti saugiklius (kriterijus), kad stažuotojai neateitų dirbti į tokias mokyklas.**
- Tam, kad mokyklų administracijos būtų suinteresuotos koordinuoti pedagogines stažuotes, aspektai, susiję su jomis, **galėtų būti įtraukti kaip kriterijai atliekant mokyklų išorinį vertinimą.**

Komunikacijos vertinimas

- Mokyklos, turėdamos prieigą prie pedagogų registro galėtų kviešti potencialus stažuotojus dirbti į savo įstaigas, atsižvelgdami į jiems reikalingos kvalifikacijos pedagogus.
- Stažuotojai taip pat galėtų kreiptis į pageidaujamas mokyklas
- Mokyklos turėtų kreiptis į aukštojo mokslo įstaigą (pageidautina į tą, kurią baigė stažuotojas) ir prašyti skirti stažuotės vadovą
- Mokykloms per savivaldybes kaip tarpininkus gali reikėti organizuoti kartu ir siųsti stažuotojus ar mentorius į bendrus mokymus, todėl būtų poreikis glaudžiai komunikacijai su savivalda.

Ugdymo įstaigoms būtų reikalingas tarpininkavimas ir papildomos organizacinės kompetencijos siekiant užtikrinti efektyvų koordinavimą

Atitikimas lygių galimybių, darnaus vystymosi ir nediskriminavimo principams

- Horizontalių principų laikymasis didele dalimi priklausytų nuo mokyklos administracijos asmenų kompetencijų ir nusiteikimo laikytis šių principų.

Kompetencijų atitikimo ir poreikio vertinimas

- Atsižvelgiant į tai, kad šioje alternatyvoje mokykloms tektų stažuotojų suradimo, registravimo, kontaktavimo su aukštojo mokslo įstaigomis, kvalifikacijos tobulinimo mokymų ir išvykų organizavimas, tikėtina, kad gali trūkti organizacinių kompetencijų.

Atitikimas šalies regioninei politikai

- Mokykla neturi priegios stebėti švietimo sistemos Lietuvos mastu, būtų nežinomos regionų ar savivaldybių problematikos ir reikalinga pagalba įgyvendinant stažuotės modelį kitose mokyklose.
- Kiekviena mokykla individualiai vykdytų pedagoginę stažuotę pagal savo finansinius ir žmogiškuosius išteklius, o vėliau ir susiklosčiusias mokyklos pedagogines stažuotės tradicijas.

Mokykloms koordinuoti pedagogines stažuotes gali pritrūkti vadybinių kompetencijų, administracinių išteklių, sėkmė itin priklausytų nuo kiekvienos mokyklos administracinių gebėjimų

Privalumai

- Didesnės galimybės atsižvelgti į individualius stažuotojų poreikius
- Mokyklos gautų daugiau įrankių susirasti tinkamus darbuotojus.
- Būtų užtikrinama platesnė pedagoginių stažuočių sklaida (didesnis žinomumas tarp vietinės valdžios įstaigų)

Trūkumai

- Nebūtų centralizuotos institucijos, valdančios ir naudojančios pedagogų registro duomenis, kiekviena mokykla turėtų prieigą prie informacijos atskirai
- Modelio sėkmė itin priklausytų nuo kiekvienos mokyklos administracijos gebėjimų ir kompetencijų,
- Kiltų rizikų dėl skirtingos stažuotės sampratos tarp mokyklų
- Nebūtų nuoseklios komunikacijos
- Mokyklų koordinavimo sėkmė priklausytų nuo bendradarbiavimo su universitetais dėl turinio, organizacinių kompetencijų trūkumo
- Gali trūkti vadybinių kompetencijų
- Ugdymo įstaigos ne visada suinteresuotos priimti naujus, nepatyrusius mokytojus dėl jiems tenkančio mažesnio pamokų krūvio ir reikalingos papildomos pagalbos

Siūlymai

Pasiūlymai sklandesniam bet kurio iš modelių veikimui

- **reikalinga tinkamai tvarkyti pedagogų registro duomenis**, nes dabar nėra vieningos ir nuoseklios sistemos, kuri parodytų stažuotojų skaičių, jų kompetencijas ir interesus vienoje sistemoje realiuoju laiku;
- **įtraukti kompetentingus pensinio amžiaus pedagogus kaip mentorius** (įskaitant baigusius dirbti) ir jiems atlyginti už darbą, (taip būtų sprendžiama tiek mentorių trūkumo, tiek konkurencijos tarp stažuotojų ir mentorių problema);
- **numatyti etatinio apmokėjimo apraše, kad stažuotėms įgyvendinti mentoriams ir stažuotojams turi būti numatytas papildomas tikslinis finansavimas**
- **į mokyklų išorinį vertinimą įtraukti kriterijus, susijusius su pedagoginių stažuotčių įgyvendinimu ir / arba pateikti rekomendacijas vertinti ugdymo įstaigų vadovų metinius veiklos planus atsižvelgiant ir į pasiektus rodiklius, susijusius su stažuotėmis**
- **siūloma nekurti papildomo baigiamojo stažuotojų egzaminavimo ir vertinimo atsižvelgiant į tai, kad studijas pabaigęs absolventas jau laikomas įgijusiu pedagogų kvalifikaciją**, ir į tai, kad papildomas vertinimas kitose šalyse būna susietas būtent su oficialiu kvalifikacijos įgijimo pripažinimu;
- **stažuotės įgyvendinimui siūloma sukurti vieningą virtualią aplinką**, kurioje dalyvauti visos suinteresuotosios šalys. Čia galėtų būti atliekami tiek administraciniai, tiek viešinio darbai.

Atlikus visų alternatyvų vertinimą nustatyta, kad daugiausia privalumų ir mažiausiai trūkumų turi dvi alternatyvos: pedagoginė stažuotė, koordinuojama nacionalinės įstaigos arba koordinuojama aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų

Nors nacionalinis koordinatorius galėtų užtikrinti vieningą stažuotės sampratą, komunikaciją, lygesnes sąlygas visiems stažuotojams, centralizuotą lėšų skirstymą ir stebėseną, **šiam modeliui trūktų tinklaveikos suteikiamų privalumų, galimybių atsižvelgti į individualius poreikius.** Aukštųjų mokyklų koordinavimas galėtų taip pat pakankamai gerai užtikrinti nacionalinio koordinatoriaus turimus privalumus ir sukurti sistemą, labiau orientuotą į konkrečius stažuotojų poreikius, būti „arčiau“ kiekvieno stažuotės dalyvio, užtikrinti profesinio augimo tęstinumą. **Todėl siūloma įgyvendinti aukštųjų mokyklų / pedagogų rengimo centrų koordinavimo modelį.**

- **Interviu su aukštųjų mokyklų atstovais atskleidė, kad dauguma darbuotojų įsitikinę, jog aukštosios mokyklos galėtų priimti tiek administracines funkcijas, tiek komunikacines funkcijas, ypač atsižvelgiant į tai, kad pedagogus rengiančios aukštosios mokyklos turi mokyklų kontaktų tinklą;**
- Taip pat aukštosios mokyklos galėtų **priimti organizacines funkcijas** – organizuoti mokymus, išvykas mentoriams ir stažuotojams (tiek į užsienį, tiek į kitas ugdymo įstaigas)
- Padėti **išsiugdyti kompetencijas mentoriams ir stažuotojams geriausiai gali padėti aukštosios mokyklos.**
- Alternatyvos pasirinkimas **sustiprintų sistemingą pedagogų praktinių gebėjimų ugdymą.**
- Kadangi pedagoginė praktika formalizuota ir įrėminta formaliųjų studijų programų reikalavimų, **lankstesnis ir į konkrečius atvejus orientuotas praktinių gebėjimų stiprinimas vyktų aukštosioms mokykloms koordinuojant pedagogines stažuotes.**
- Pedagoginių stažuotčių koordinavimas **paskatintų aukštąsias mokyklas tapti labiau suinteresuotomis stažuotojų karjeros keliu po studijų baigimo.**
- **Numačius stažuotojo krepšelį, kuris kaip tikslinis finansavimas atitektų aukštajai mokyklai, pasirinktai stažuotojo, būtų užtikrinta, kad aukštosios mokyklos siektų stažuotės kokybės ir kokybiško koordinavimo proceso.**

SMART | SC
CONTINENT

www.smartcontinent.com